

Інструкція дій працівника закладу освіти
у разі виявлення випадку
насильства над дитиною

У випадках, коли ви маєте підозри жорстокого поводження з дитиною або є реальна загроза його вчинення (удома, з боку однолітків, інших працівників закладу освіти або інших осіб), ваші дії:

- повідомити в усній чи письмовій формі адміністрацію навчального закладу;
- самостійно усно чи письмово повідомити про це службу у справах дітей, відділ/управління освіти територіальної громади;
- самостійно повідомити про виявлений факт жорстокого поводження з дитиною ювенальну превенцію або будь-якого працівника поліції.

У випадках, коли до вас звернулася дитина з усною скаргою щодо жорстокого поводження з нею, ваші дії:

- оформити звернення дитини у письмовій формі та передати його до адміністрації навчального закладу;
- оформити звернення дитини у письмовій формі та передати його до територіального підрозділу служби у справах дітей;
- оформити звернення дитини у письмовій формі та передати його до правоохоронних органів.

Працівник закладу освіти повинен:

- сприяти створенню у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування);
- спілкуючись та контактуючи з дітьми, своєчасно виявляти конфлікти, помічати випадки ізоляції, булінгу (цькування) або його ознак;
- виявляти проблеми в поведінці здобувачів освіти та спільно з батьками шукати спосіб їх вирішення;
- проводити інформаційно-просвітницькі заходи (тренінги, презентації та інші заходи, зокрема за участю представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадськості), спрямованих на формування в учасників освітнього процесу культури недискримінаційної, ненасильницької, безконфліктної комунікації, здорового та безпечного способу життя, навичок збереження власного життя та здоров'я, а також запобігання небезпечній поведінці.

Примітка до відома:

Найчастіше насильство до дітей чинять:

інші діти (95%),

батьки (68%) та дорослі, які працюють із дітьми (39%);

від 24% до 37% дітей зазнають насильства вдома, на вулиці, у школі.

Частота випадків насильства варіює від практично щоденного до декількох разів на місяць

**Дії адміністрації закладу освіти у випадку
отримання повідомлення про жорстоке
поводження з дитиною**

У випадку звернення дитини, її батьків (осіб, які їх замінюють) або працівника закладу освіти до представника адміністрації навчального закладу щодо жорстокого поведження з нею керівник зобов'язаний, якщо звернення (повідомлення) усне, оформити це повідомлення письмово, зазначивши, від кого та коли (дата, час) воно отримано.

Звернення має бути оформлене належним чином, відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян» (має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено суть порушеного питання; письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати.

Необхідно терміново (протягом однієї доби) передати цей документ до територіального підрозділу Служби у справах дітей та поліцію за місцем проживання дитини. Відповідні органи мають належним чином оформити та зареєструвати це повідомлення відповідно до вимог законодавства України.

Чого не слід робити:

За жодних умов не треба замовчувати виявлені факти жорстокого поведження з дитиною або реальної загрози вчинення насильства над нею.

По-перше, нехтування проблемою призводить до погіршення ситуації та може вилитися в набагато гірші наслідки.

По-друге, навчальний заклад несе відповідальність за дотримання норм законодавства щодо захисту прав дитини, а тому керівник навчального закладу може притягнути педагогічних працівників у зв'язку з порушенням правових норм навчально-виховного процесу до дисциплінарної відповідальності.

Також не слід намагатися самотужки вирішити проблему. Це може призвести до порушення законодавства та може бути небезпечним. Далі справа є компетенцією установ, організацій і посадових осіб, до яких було передано звернення чи повідомлення. Законодавством передбачено інформування заявника (особи, яка здійснила повідомлення або звернення), а також у самому зверненні може бути зазначено, що заявник бажає бути поінформованим про подальший перебіг справи, бути присутнім під час розгляду звернення).

Рекомендації щодо організації роботи з попередження насильства серед неповнолітніх

У закладі освіти необхідно розробити план дій з профілактики насильства серед неповнолітніх та запровадити систему постійного відслідковування випадків насильства серед дітей та учнівської молоді, виявлення дітей-агресорів.

Фахівці психологічної служби повинні організувати системну роботу з вторинного та третинного видів профілактики з дітьми, що мають схильність до насильства. За необхідності залучати до цієї роботи фахівців Служби у справах дітей та правоохоронних органів.

Важливо не залишати поза увагою батьків таких дітей. Також потрібна робота з класними колективами, яка має плануватися і реалізовуватися згідно із загальною програмою надання соціально-педагогічної та психологічної допомоги дитині - агресору та дітям, які постраждали від його дій.

Робота психологічної служби закладу освіти з попередження насильства серед дітей та учнівської молоді повинна бути спрямована на:

- проведення заходів з профілактики негативних звичок, жорстокої та протиправної поведінки серед неповнолітніх;
- здійснення, спільно з центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, соціального інспектування сімей, у яких батьки схильні до недбалого ставлення до дітей;
- створення на базі навчальних закладів консультативних пунктів для учнів, батьків та вчителів, де можна отримати консультацію психолога, соціального педагога та юриста;
- проведення групових тренінгів та індивідуальної роботи з молоддю у наданні допомоги для вирішення особистих проблем;
- наповнення змістом з урахуванням останніх досягнень у педагогіці та психології просвітницької роботи (проведення виховних годин), спрямованої на корекцію та розвиток ціннісних орієнтацій учнів;
- активніше залучення батьків до профілактичної роботи з дітьми. Через батьків можна доносити до дітей інформацію про загальні способи попередження ситуацій насильства та наявні форми допомоги, яку дитина може отримати на базі школи. Це особливо стосується дітей молодшого віку;
- надання більшої уваги статевої ролі вихованню дітей, зокрема через вираження особистісних симпатій.

Не слід дітям із вираженою агресивністю доручати керівництво однолітками чи молодшими дітьми — це може спровокувати прояви жорстокості.

Однією з можливих форм роботи, спрямованої на профілактику насильства у навчальному закладі, може бути шкільна медіація — вирішення конфліктних ситуацій примиренням сторін через знаходження оптимального варіанта подолання

проблеми, що задовольняє обидві сторони, за взаємного бажання сторін знайти вихід із ситуації.